

Ke stému výročí narození Miroslavy Ludvíkové, badatelky, muzejnice a dlouholeté pracovnice Etnografického ústavu Moravského zemského muzea

Jméno doktorky Miroslavy Ludvíkové patří v pracovních Etnografického ústavu Moravského zemského muzea k jednomu z nejzmiňovanějších. Dodnes je považována za odbornou autoritu v mnoha oblastech tradiční lidové kultury. Kolegyně a kolegové, kteří ji zažili a spolupracovali s ní, často citují její slova a vypráví o jejím osobním přístupu k profesi, k lidem a k životu vůbec. Já, která jsem neměla možnost dr. Ludvíkovou osobně poznat, si ji z tohoto vyprávění a vzpomínek představuji jako člověka nesmírně energického, adaptabilního na životní i pracovní podmínky, předvídavého, cílevědomého, pilného, jako osobu s velkým nasazením a tvůrčím přístupem k věci. Stručně řečeno, byla to moderní žena, která uměla využít svého potenciálu.

Miroslava Ludvíková se narodila 4. října 1923 na slovenském Horehroní v obci Telgárt. S rodinou, kterou tvořili rodiče Helena a Antonín a mladší bratr Jiří, pobývala na různých místech Slovenska, kde otec působil jako četník. Navštěvovala slovenské i maďarské školy a jazykové schopnosti, které zde získala, později zúročila při badatelské činnosti. V roce 1935 se celá rodina přestěhovala na Moravu. Většinu středoškolského studia absolvovala Miroslava Ludvíková v Jevíčku. Zdejší gymnázium však bylo v roce 1941 uzavřeno nacisty, maturitu proto složila v roce 1942 na gymnáziu v Boskovicích a o rok později, aby smysluplně využila válečné mezidobí, i na obchodní akademii v Brně. Následně pracovala dva roky na boskovickém úřadu práce. Po skončení války začala na brněnské Masarykově univerzitě studovat češtinu a francouzštinu, v semináři románských jazyků působila jako vědecká síla. Studium ukončila v roce 1949. V té době však na středních školách v okolí nebylo k dispozici volné místo, kde by mohla uplatnit vystudovanou aprobaci a politické poměry tomu ani nenahrávaly. Začala proto učit na druhém stupni základní školy ve Zbraslavi a později ve Střelcích u Brna.

Právě ve Střelcích v rámci pedagogické činnosti přitáhl pozornost Miroslavy Ludvíkové místní lidový oděv. Zaujetí tradiční kulturou bylo tak velké, že ji v roce 1956 přivedlo až na místo odborné pracovnice v Národopisném oddělení Moravského muzea, pozdějším Etnografickým ústavu Moravského zemského muzea v Brně. Nutné odborné vzdělání si doplnila dálkovým studiem na Karlově univerzitě, kde v roce 1959 absolvovala s diplomovou prací *Kroj na západním Brněnsku*. V roce 1966 získala titul kandidáta věd a v roce 1967 obhájila na tehdejší Univerzitě Jana Evangelisty Purkyně v Brně titul doktor filozofie.

Její pracovní nasazení bylo neutuchající, kromě vědecké, publikační, přednáškové a výstavní činnosti zasedala v řadě odborných komisí a muzejních poradních sborů, byla členkou nákupních komisí mnoha českých i moravských muzeí, spolupracovala

s folklorními soubory a podílela se na řadě krojových rekonstrukcí. Při práci hojně využívala jazykových znalostí, ať už při studiu cizojazyčné literatury, či při aktivní komunikaci se zahraničními kolegy. Podnikala studijní a pracovní cesty do zahraničí. V roce 1986 dosáhla důchodového věku, v Etnografickém ústavu Moravského zemského muzea však jako emeritní pracovnice aktivně a platně působila téměř až do konce života.

Rozsah badatelského zájmu Miroslavy Ludvíkové byl obrovský. Stěžejním tématem, kterému se celý život věnovala, byl tradiční textil. Ze Střelic u Brna si do muzea jako „věno“ přinesla na 150 kusů oděvních součástí, které v Etnografickém ústavu vytvořily základ jedinečné kolekce lidového oděvu z Brněnska. Dodnes citovaným dílem je její souborná monografie *Moravská lidová výšivka*. Kreativně volila i další výzkumné oblasti. Na Brněnsku, Kloboucku, Ždánicku, Drahanské vrchovině či v opomíjeném jihomoravském pohraničí prováděla výzkumy lidové stravy. Svou pozornost zaměřila také na lidové umění. V roce 1969 se podílela na výstavě maleb na skle ve francouzské Marseille, která se uskutečnila pod patronací UNESCO. Část výstavy reprezentující střední Evropu byla následně s velkým ohlasem vystavena i v Brně. Blízká byla Miroslavě Ludvíkové také témata lidové víry a obyčejů, jejichž výzkumu se věnovala především na Brněnsku a v jižním pohraničí Moravy.

O péči a pracovitosti doktorky Ludvíkové svědčí souborná bibliografie vydaná v roce 1997 Ústavem lidové kultury ve Strážnici, která shrnuje její publikační činnost do roku 1996. Produkci z let 1997 až 2002 doplnila Eva Večerková v odborném časopise *Folia Ethnographica* 47/1 z roku 2013. Z těchto seznamů vyplývá, že Miroslava Ludvíková je autorkou více než 220 publikací a článků a spoluautorkou více než dvacítky domácích i zahraničních výstav.

Miroslava Ludvíková nezaložila vlastní rodinu, o to více přilnula k rodině svého bratra a k rodinám blízkých přátel. Jako silně věřící člověk vstoupila na počátku devadesátých let 20. století do Laického sdružení svatého Dominika při kostele sv. Tomáše v Brně a přijala druhé jméno Terezie. Po sérii komplikací ji zdravotní stav donutil strávit poslední dva roky života v léčebně dlouhodobě nemocných. Zemřela 27. února 2005 a je pohřbena na brněnském Ústředním hřbitově.

Spolupracovníci a přátelé na Miroslavu Ludvíkovou vzpomínají jako na laskavou a ke konzultaci či pomoci vždy vstřícnou kolegyni. Houževnatou a pracovitou osobu, k cizím však poněkud nedůvěřivou až nepřístupnou. Třídni učitel z gymnázia v Jevíčku jí v roce 1937 vepsal do památníku tato slova: „*Já jsem Vás poznal jako děvče bystrého ducha, dobrého srdce a překypující vitální energie. Podaří-li se vám v životě tuto energii ukázat a podřídit službě oněm mohutnostem ducha a srdce, splníte dobře svůj životní úkol...*“ A to se, dle mého soudu, podařilo. S úctou a obdivem...

Gabriela Rožková

Etnografický ústav MZM Brno